

Projekt:	Zintegrowany Program Uczelni – jakość dla rozwoju!
Program operacyjny:	Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020
Działanie:	3.5. Kompleksowe programy szkół wyższych

SCENARIUSZ ZAJĘĆ PRAKTYCZNYCH

5 GŁÓWNE PRZYCZYNY WOJEN I KONFLIKTÓW ZBROJNYCH

Opis tematu:			
Efekty uczenia się:	W wyniku realizacji zajęć student: a) zna: – podstawowe definicje dotyczące współczesnych wojen religijnych, etnicznych ideologicznych oraz terroryzmu b) potrafi: – wskazać przyczyny powstawania sporów terytorialnych a także różnorodnych wojen c) posiada kompetencje w zakresie: – właściwego scharakteryzowania zasad dotyczących ochrony kobiet i dzieci w konflikcie zbrojnym		
Zagadnienia szczegółowe:	1. Spory terytorialne. 2. Wojny etniczne 3. Wojny religijne 4. Wojny ideologiczne 5. Terroryzm		
Forma/metody zajęć:	Ćwiczenia praktyczne z udziałem nauczyciela oraz zajęcia na platformie EL		
Miejsce realizacji:	Laboratorium/ Platforma EL		
Czas realizacji:	Zajęcia z udziałem nauczyciela:		
	Samodzielna praca na platformie:		2
	Razem:		2
Struktura merytoryczna i organizacja zajęć z uwzględnieniem czasu przewidzianego na zajęcia programowe:	Lp.	Przebieg zajęć	Czas [min.]
			ZK ZEL
	I.	CZĘŚĆ WSTĘPNA • czynności organizacyjne • zapoznanie z tematem i celami zajęć • zapoznanie z organizacją i przebiegiem zajęć • zapoznanie z zagadnieniami szczegółowymi • wprowadzenie w problematykę ćwiczeń	10
	II.	CZĘŚĆ ZASADNICZA [Zagadnienia merytoryczne i sposób ich realizacji]	30 45

	2.1.	Spory terytorialne	6	9
	2.2.	Wojny etniczne	6	9
	2.3.	Wojny religijne	6	9
	2.4.	Wojny ideologiczne	6	9
	2.5.	Terroryzm	6	9
	III.	CZĘŚĆ KOŃCOWA • odpowiedzi na pytania studentów • przedstawienie zadań do samodzielnej nauki i omówienie sposobu ich realizacji • zapoznanie z wykazem zalecanej literatury	5	
	RAZEM:		45	45
	ŁĄCZNIE:		90	
Uwaga: ZK – część zajęć z bezpośrednim udziałem nauczyciela, ZEL – część zajęć przewidzianych do realizacji przez studenta samodzielnie w ramach godzin programowych				
Samodzielna praca studenta na platformie e-learningowej:	1.	Zapoznać z podstawowymi definicjami określającymi rodzaje wojen i sporów terytorialnych	20	
	2.	Dokonać analizy materiału oraz na jego podstawie potrafić konkretyzować i przypisywać poszczególne wojny do poznanych definicji.	20	
	3.	Zapoznać się z przyczynami oraz podłożem powstania poszczególnych wojen i sporów terytorialnych.	20	
	4.	Umieć zdefiniować termin wojen ideologicznych oraz podać ich przykłady.	15	
	5.	Zapoznać się z podstawowymi definicjami terroryzmu a także umieć wskazać największe zamachy terrorystyczne	15	
	RAZEM:		90	
Zalecana literatura:	• Sykuna S., Zajadło J. (red.), <i>Bezpieczeństwo międzynarodowe, Szanse i zagrożenia</i>, Gdańsk 2009. • Brylew M., <i>Irak 2003 – 2005. Stabilizacja sytuacji społeczno-politycznej i tranzycja władzy</i>, Toruń 2011. • Brylew M., <i>Liban. Religia - Wojna - Polityka</i>, Toruń 2016. • Ciechanowski G., Sielski J. (red.), <i>Konflikty współczesnego świata</i>, Toruń 2006. • Kubiak K., <i>Współczesne wojny, konflikty zbrojne i punkty zapalne na świecie</i>, Warszawa 2007.			

	• Kuźniar R., Balcerowicz B., Bińczyk – Missala A., P. Grzebyk, M. Madej <i>Bezpieczeństwo międzynarodowe</i>, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2012.• Łoś R., Reginia-Zacharski J., <i>Współczesne konflikty zbrojne</i>, Warszawa 2010.• Reginia-Zacharski J., <i>Wojna w świecie współczesnym. Uczestnicy. Cele. Modele. Teorie</i>, Łódź 2014. Zięba R. (red.), <i>Bezpieczeństwo międzynarodowe po zimnej wojnie</i>, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2008.

MERYTORYCZNY ZAKRES TREŚCI ZAJĘĆ/STRESZCZENIE

1. SPORY TERYTORIALNE

Rodzaj sporu międzynarodowego, w którym jedna ze stron kwestionuje ważność traktatu ustanawiającego między nimi granicę lub uważa, iż z jakichś przyczyn w nowych uwarunkowaniach przestaje on być aktualny.

Istotą sporu terytorialnego jest kwestionowanie tytułu prawnomiędzynarodowego drugiego państwa do zajmowania określonego terytorium i dążenie do zmiany *status quo*, czasem także przy użyciu środków naruszających prawo międzynarodowe. Spór nierozwiązany na drodze dyplomatycznej może stać się zarzewiem wojny.

Nawet w okresach powszechnie uznanych za czas światowego pokoju toczą się lokalne lub regionalne konflikty zbrojne. Konflikty te mogą mieć przyczyny:

- **gospodarcze** ; walka o dostęp do bogactw naturalnych (wody, obszarów uprawnych, pastwisk, surowców mineralnych), będących podstawą egzystencji danej narodowości czy grupy etnicznej;
- **religijne i etniczne**; występują najczęściej w państwach wielonarodowościowych, w których poszczególne nacje dążą do wydzielenia samodzielnych, suwerennych obszarów. Odmianą wojen etnicznych są ruchy separatystyczne, np. działania nacjonalistycznej organizacji ETA (Kraj Basków i Wolności) w Hiszpanii;
- **polityczne**; spowodowane konfliktami ustrojowymi i wynikającymi z nich prześladowaniami politycznymi mieszkańców (Chile, Kambodża) oraz chęcią kontrolowania tzw. punktów i obszarów strategicznych (wyspa, przylądek, przełęcz), np. wojna o Falklandy (Malwiny) w 1982 r. między Wielką Brytanią a Argentyną;
- **terytorialne**; walka o przebieg granic. Spory terytorialne występują najczęściej na obszarach, na których granice niepodległych państw wyznaczono niezależnie od zróżnicowania etnicznego obszaru. Najwięcej sporów terytorialnych występuje w Afryce i Azji.

Obecnie za obszary niespokojne i ogniska napięć międzynarodowych uznaje się:

Półwysep Bałkański;

Bliski i Środkowy Wschód;

Półwysep Indochiński;

Amerykę Środkową;

Afrykę Środkową i Północno-Wschodnią;

obszary (szczególnie tereny przygraniczne) byłego ZSRR;

Irlandię Północną;

Arktyka Antarktyda i Grenlandia.

PRZYKŁADOWE SPORY TERYTORIALNE NA ŚWIECIE

Konflikt na Bliskim Wschodzie

Bliski Wschód jest rejonem, gdzie przebiegają najważniejsze szlaki handlowe, łączące kontynenty Afryki, Azji i Europy. Jednakże, jako centrum trzech głównych religii świata-judaizmu, chrześcijaństwa oraz islamu w miejscu tym codziennie występują konflikty religijne, dodatkowo zintensyfikowane problemami terytorialnymi i narodowymi.

Nie jest rzeczą niewiadomą, że najzacieklejsze walki toczą ze sobą Palestyńczycy i Izraelici. Głównym powodem stale trwającego konfliktu jest fakt, iż Arabowie z Palestyny nie mogą pogodzić się z tym, że w 1948 r. stracili swoje ziemie na rzecz Izraela. Początkowo szukali poparcia u innych Arabów, a po roku 1964, w którym została utworzona Organizacja Wyzwolenia Palestyny stosują taktyki partyzanckie oraz terroryzm. Kiedy po krwawych starciach podpisano zawieszenie broni, siły OWP wycofały się z wcześniej siłą zajętych ziem. Jednak kiedy Izrael złamał umowę i zaatakował zachodnią część Bejrutu, zamieszkałą przez ludność wyznania muzułmańskiego doprowadziło to do wznowienia walk trwających do dnia dzisiejszego. Od tego czasu nasilają się ataki samobójców w zatłoczonych miejscach, wybuchy samochodów pułapek czy też zabijanie ważnych osobowości świeckich. Trudno teraz o jakiegokolwiek porozumienie, gdyż zostało przelane za dużo krwi. Żadna ze stron nie chce ustąpić drugiej, więc nie zanosi się na trwałe zawieszenie broni, a tym bardziej przyjazne czy dyplomatyczne stosunki.

Wojna o Górski Karabach – zbrojny konflikt etniczno-terytorialny między Azerbejdżanem i Armenią, jeden z najpoważniejszych konfliktów o tym charakterze rozgrywający się na obszarze postradzieckim po upadku ZSRR

Wojna o Falklandy lub **wojna o Malwiny** – konflikt zbrojny pomiędzy Argentyną i Wielką Brytanią, do którego doszło w marcu 1982 roku. Wyspy na południowym Atlantyku, należące do Wielkiej Brytanii zostały zaatakowane przez wojska argentyńskie. Konflikt trwał do czerwca 1982. W wyniku wojny Falklandy pozostały we władaniu Wielkiej Brytanii, a rządząca Argentyną junta wojskowa upadła i wprowadzono tam demokrację.

Konflikty w Afryce

Lata 60te XX wieku charakteryzowały się uzyskaniem niepodległości przez większość państw Afryki. Od tego czasu Afryka jest najczęściej dotykana tragediami regionem świata. Do najpoważniejszych zaliczamy katastrofy naturalne, głód, epidemię HIV/AIDS, malarię, jak również konflikty zbrojne. Wiele z nich tak jak na przykład konflikt w Sudanie czy Rwandzie ma podłoże etniczne. Występują także konflikty o władzę (w Sierra Leone, Liberii czy na Wybrzeżu Kości Słoniowej), a także liczne spory graniczne (spór o Zachodnią Saharę czy spór między Etiopią a Erytreą). Sytuację w Afryce komplikuje duże zróżnicowanie etniczne i językowe kontynentu, często sztucznie wyznaczone granice między poszczególnymi krajami, dyktatorskie rządy czy walki o podział zasobów naturalnych, takich jak ropa naftowa, diamenty, złoto.

Jak podkreśla Sekretarz Generalny ONZ, dzisiejsza Afryka jest nękana przez mniejszą liczbę poważnych konfliktów zbrojnych niż w 1998 roku, kiedy to Kofi Annan opublikował swój pierwszy raport na temat Afryki. W 1998 roku 14 afrykańskich krajów było ogarniętych wojną, a kolejne 11 cierpiało z powodu niestabilnej sytuacji politycznej. W swoim kolejnym raporcie opublikowanym 16 kwietnia 2004 roku Kofi Annan zaznacza, że tylko 6 krajów nadal ogarniętych jest wojną (wśród nich Burundi, Wybrzeże Kości

Słoniowej, Demokratyczna Republika Konga i Sudan), a kolejne kilka odczuwa skutki poważnego kryzysu politycznego.

2. WOJNY ETNICZNE

Wojny etniczne – epizodyczne zjawiska konfliktowe polegające na starciach zbrojnych między rządami a wspólnotami narodowymi, etnicznymi, religijnymi w których strona przeciwna władzom pragnie osiągnąć istotną zmianę własnego statusu. Uznano, iż odpowiednim kryterium kwalifikującym powinno być dysponowanie przez każdą stronę przynajmniej 1000 uzbrojonych ludzi i nie mniej niż 100 ofiar śmiertelnych działań w skali roku (podczas każdego epizodu). Istotne, że klasyfikowane są ofiary bezpośrednich walk, ale również zamachów, represji i czystek.

Konflikt etniczny - rodzaj konfliktu społecznego , w którym bez względu na przyczyny stronami są narody , mniejszości narodowe bądź grupy etniczne , funkcjonujące w społeczeństwach wielonarodowościowych i wieloetnicznych, bądź na pograniczu etnicznym.

Przykładami konfliktów etnicznych mogą być wojny pomiędzy narodami zamieszkującymi dawną Jugosławię :

- wojna domowa na terenie Jugosławii w 1991 roku
- wojna w Bośni w 1992 roku
- wojna w Kosowie w roku 1999

oraz konflikty afrykańskie, takie jak wojna w Rwandzie , w czasie której członkowie plemienia Hutu prowadzili kampanię przeciw etnicznej mniejszości Tutsi , co pochłonęło 800 tys. ofiar i skłoniło 2 mln osób do emigracji z Rwandy.

W XX wieku konflikty etniczne przeradzały się często w wojny obejmujące swym zasięgiem znaczne obszary. Dziś jednym z głównych celów struktur międzynarodowych jest zapobieganie takim konfliktom.

John Coakley opracował typologię sposobów rozwiązywania konfliktów etnicznych:

- przystosowanie
- asymilacja

- akulturacja
- transfer populacji
- modyfikacja granic
- ludobójstwo
- etniczne samobójstwo

Konsekwencje konfliktów etnicznych

Konflikty etniczne mogą przybierać formę czystek etnicznych, czyli zmuszania społeczności etnicznych do przesiedlania się poprzez stosowanie wobec nich represji, przemocy, akcji terrorystycznych, lub, w skrajnej formie ludobójstwa - systematycznej fizycznej eliminacji jednej grupy etnicznej przez drugą.

3. WOJNY RELIGIJNE

Współcześnie pojęcie „wojna religijna” lub „święta wojna” służy często jako uproszczone określenie konfliktów zbrojnych o złożonym podłożu historycznym i kulturowym, w których istotną rolę odgrywają także różnice na tle religijnym (i szerzej – ideologicznym). W przypadku takich wojen wyznawcy i hierarchowie poszczególnych religii z reguły wyraźnie angażują się po określonej stronie konfliktu, poszukując właśnie w sferze religijnej zasadniczych usprawiedliwień i motywacji dla swoich poglądów i działań (w tym – zbrojnych).

Napięcia społeczne często powodowane były – i są – chęcią wyparcia wyznawców innej religii z określonego terytorium, podporządkowania i nawrócenia ich lub wyniszczenia. Wojny religijne toczne są często z powodu fanatyzmu lub wyrachowania przywódców religijnych, którzy posługują się religią jako narzędziem do manipulacji społeczeństwem, do zdobycia lub utrzymania władzy i osiągania innych celów (politycznych, ekonomicznych, społecznych). Swoje działania i poglądy (niejednokrotnie rasistowskie i nacjonalistyczne) motywują ideą oczyszczenia świata ze zła (gdzie jako „zło” określa się inne religie i ideologie). Wojny religijne występują w różnych okresach historii świata i charakteryzują się m.in. długotrwałością okresu konfliktowego.

4. WOJNY IDEOLOGICZNE

Siedziba:
Nowatel Sp. z o.o.
ul. Chyłońska 10
84-230 Rumia

Kontakt
tel.: +48 58 741 22 99
fax: +48 58 741 22 98
mail: biuro@nowatel.com

KRS: 0000167362
NIP: 593-240-70-62
www.nowatel.com

Grecja w latach 1945-49, stała się areną antykomunistycznej wojny domowej. 150000 to łączna liczba poległych, łącznie z siłami brytyjskimi. Po okresie nazywanym „białym terrorem” głównie przez środowiska lewicowe, Komunistyczna Partia Grecji utworzyła bojówki oraz oddziały partyzanckie złożone głównie z kombatanatów byłego ruchu oporu o nazwie Grecka Armia Narodowowyzwoleńcza (ELAS). W 1946 roku komuniści przekształcają je w regularną armię zwaną Demokratycznym Wojskiem Grecji (DSE), zaś siły królewskie otrzymują wsparcie brytyjskie i amerykańskie. W 1947 roku siły komunistyczne okupują północne regiony Grecji, gdzie przez granicę z państwami bloku wschodniego zaopatrują się w broń i amunicję do walki.

Największy zasięg okupowanego obszaru przez siły rebelianckie był w I Połowie 1948 roku, lecz po zaprzestaniu wsparcia przez Jugosławię spowodowaną odejściem B. Tito z układu z ZSRR, komuniści greccy zaczęli stopniowo ulegać siłom królewskim. Po druzgocących porażkach w bitwach, w masywach gór na Vitsi i Grammos, komuniści zdecydowali o poddaniu się. Wielu partyzantów z rodzinami udało się na emigrację. Spora grupa zamieszkała również w PRL. Interwencja ZSRR na Węgrzech w październiku i listopadzie 1956 związana z próbą odkomunizowania kraju wywołała najwięcej ofiar w samym Budapeszcie. Agresja ZSRR zakończyła się zwycięstwem. Według COW w wojnie było 4000 poległych, 1500 po stronie ZSRR i 2500 po stronie Węgier. O wiele więcej szacuje CSP, łącznie 20000 poległych, a jeszcze większy szacunek podaje TDI: 25000-Węgry, 7000-ZSRR.³⁸¹ Jednak dwa ostatnie szacunki obejmują nie tylko siły walczące ale także demonstrantów na ulicach Budapesztu. W regularnych bitwach zginęło zatem raczej tyle ile podaje COW, co potwierdzają także źródła polskojęzyczne.

Praska Wiosna w 1968 roku zakończona spacyfikowaniem Czechosłowacji przez wojska Układu Warszawskiego przyniosła straty 2000 poległych. Nie chodzi tu jedynie o ofiary wynikłe w trakcie tłumienia zamieszek, ale także ofiary działalności czechosłowackiej służby bezpieczeństwa, której celem były osoby związane z oporem wobec najeźdźców (ZSRR, PRL, Węgry, Bułgaria i NRD) oraz ich rodziny. Pretekstem do operacji o kryptonimie „Dunaj” był list czołowych komunistów czechosłowackich KPCz ze skrzydła stalinowskiego, wysłany do Moskwy, w którym prosili oni o interwencję. Siły inwazyjne w sile ponad 600000 żołnierzy wkroczyły do kraju w nocy z 20 na 21 sierpnia 1968 roku. Armia Czechosłowacji nie stawiała oporu, jednak ludność cywilna była poruszona interwencją i w niektórych regionach doszło do walk partyzanckich. Wobec braku większego oporu 27 sierpnia podpisany został protokół moskiewski kończący oficjalnie

interwencję. Obalenie Ceaurescu w Rumunii w grudniu 1989 było skuteczne, tak jak obalenie komunistów w pozostałych krajach bloku wschodniego, z tą jednak różnicą, że w Rumunii życie straciło 1014 żołnierzy rumuńskich. Siły społeczne, armia i policja starły się z wiernymi reżimowi siłami specjalnymi oraz „Securitate”, co sprawiło, że można ten konflikt uznać za wojnę. Wojna ta, zwana także krwawą rewolucją, ponieważ był to jedyny przypadek w Europie obalenia komunizmu w wyniku działań zbrojnych na tak szeroką skalę. Mające miejsce w grudniu 1989 roku wydarzenia odbiły się głośnym echem w całej Europie, jednak spadkobiercy komunistów pozostali u władzy w wyniku sfingowania wyników pierwszych porewolucyjnych wyborów. Mimo to zmiany polityczne, gospodarcze i społeczne miały miejsce, więc należy uznać rewolucję za zwycięską. Oprócz wyżej wymienionych, w pozostałych krajach dawnego bloku wschodniego miało miejsce wiele wydarzeń, które co prawda swą intensywnością nie przekroczyły progu wojny, przyjętego wg definicji SIPRI, jednak często uważane są za znaczne wydarzenia, mające szczególny wpływ na bieg historii w Europie. Chodzi tu o liczne protesty społeczne między innymi w NRD, PRL i samym ZSRR.

Lech Antonowicz: *Podręcznik prawa międzynarodowego*. Warszawa: Wydawnictwo LexisNexis, 2003, s. 103

5. TERRORYZM

Współczesny terroryzm należy do jednego z największych zagrożeń dla człowieka jak również dla właściwego funkcjonowania społeczności, państw, oraz organizacji międzynarodowych. Szybki postęp cywilizacyjny, zacieranie granic, możliwość szybkiego przemieszczania się pomiędzy państwami a nawet kontynentami wpływa korzystnie na rozwój ludzkości, ale niesie za sobą również wiele zagrożeń.

Z większością z nich współczesne organizacje, państwa, powołane do tego celu agendy dają sobie radę, natomiast walka z współczesnym terroryzmem, który ewoluuje wraz z rozwojem cywilizacyjnym wymaga ciągłego rozwoju ze względu na różnorodność nowych form działalności

terrorystycznych, sposobów prowadzenia walki przez współczesne organizacje terrorystyczne, pozyskiwaniu nowych sojuszników, ekspansji w cyberprzestrzeni, nowych metod radykalizacji młodych pokoleń, migracji milionów ludzi w poszukiwaniu nowego życia oraz eskalacji nowych konfliktów zbrojnych w różnych regionach świata.

Do niedawna organizacje terrorystyczne skupiały się na działaniu w konkretnych krajach a ich zasięg był lokalny i skupiał się głównie do działania w ściśle określonych celach, gdzie zorganizowane niewielkie grupy ludzi miały wymusić ustępstwa na konkretnych władzach. Z czasem sytuacja ta uległa zmianie a jedną z pierwszych organizacji, która wyszła poza te ramy była Al -Kaida. Kolejną organizacją a właściwie quasi państwem o globalnym zasięgu okazało się, tzw. Państwo Islamskie.

W obecnym świecie występuje bardzo dużo odmian terroryzmu. Dostępna literatura dysponuje bardzo różnymi definicjami i regułami dotyczącymi terroryzmu poczynając od tych najstarszych, aż po współczesne. Definicje przekształcano wielokrotnie w zależności od sytuacji politycznej, militarnej uwzględniając walkę o wolność a także w imię religii.

Analizując poszczególne przykłady należy skupić się na tych, które mają swoje umocowanie prawne w różnego rodzaju organizacjach tj.:

Rezolucja Rady Bezpieczeństwa ONZ nr. 1566 z, 2004 r. która to określa terroryzm, jako *„Przestępcze działanie wymierzone w ludność cywilną, lub groźbę takich działań, powodującą śmierć, poważnie cieleśne zranienie lub branie zakładników, które ma na celu wywołanie poczucia strachu w społeczeństwie lub w jego części (wśród wybranych osób). Działanie to wywiera wpływ na społeczeństwo, zmusza rząd lub organizacje międzynarodowe do określonych czynności lub zaprzestania czynności, które przewidują umowy i konwencje dotyczące terroryzmu”*.

Kolejną definicją mającą usankcjonowanie prawne jest definicja Terroryzm w regulacjach prawnych sojuszu wojskowego NATO gdzie terroryzm jest rozumiany jako:

„Bezprawne użycie lub zagrożenie użyciem siły lub przemocy przeciwko jednostce lub własności w zamiarze wymuszenia lub zastraszenia rządów lub społeczeństw dla osiągnięcia celów politycznych, religijnych lub ideologicznych”.

Do bardzo trafnych definicji terroryzmu należą:

Definicja Brian M. Jenkinsa, według której: *„Należy przyjąć, że terroryzm jest czynem zbrodniczym, popełnionym z motywów politycznych wywierających silny efekt psychologiczny oraz*

cechuje go brak bezpośredniego związku między ofiarą zamachu a zamierzonym celem psychologicznego oddziaływani”. Celem tej definicji jest określenie terroryzmu głównie w znaczeniu politycznym, gdzie wszelkie działania terrorystów wymierzone są głównie do władz poszczególnych państw i wywarcie na nich jakiś określonych zachowań, ustępstw oraz spełnienie potencjalnych żądań terrorystów.

Kolejną definicję terroryzmu politycznego w swojej książce zdefiniował Tadeusz Kisielewski, pisząc, iż terroryzm w wymiarze politycznym *„Jest wojną, często nawet wypowiedzianą, wydaną przez niewielkie grupy ludzi lub przez potężne organizacje rządowi własnego lub obcego państwa w celu obalenia własnego rządu albo uwolnienia się od dominacji obcego państwa, przy czym zwykle celem ostatecznym terrorystów jest bezpośrednie przejęcie władzy państwowej lub dopuszczenie swoich zwolenników do jej objęcia. Wojna ta jest prowadzona głównie lub wyłącznie za pomocą zamachów skierowanym przeciwko funkcjonariuszom państwowym lub ludności cywilnej”*.

Bardzo spójna i trafna definicja terroryzmu została napisana przez byłego Sekretarza Generalnego ONZ Kofiego Annana, w której to zawarł on stwierdzenie, że terroryzm to *„Każde działanie zmierzające do spowodowania śmierci lub poważniej szkody cielesnej u osób cywilnych lub niebiorących udziału w walce zbrojnej, którego celem jest zastraszenie ludności albo zmuszenie rządu do lub międzynarodowej organizacji do odstąpienia lub wykonania określonych czynności”*.

Popularną definicją współczesnego terroryzmu jest definicja napisana przez Jana Borkowskiego, w której napisał, że *„terroryzm to zbiór celów, zasad, metod, technik i środków wyznawanych i stosowanych przez różne struktury ekstremistyczne, począwszy od małych ugrupowań przez rozwinięte, rozbudowane organizacje, skończywszy na państwach, z zamiarem szerzenia powszechnej grozy, psychozy społecznej oraz wywarcia silnego wpływu na zachowania różnych grup społecznych, narodowości, narodów, całych społeczeństw lub na funkcjonowanie rządów i państw. Ogólnym zamiarem terroryzmu jest destruktywny wpływ społeczny, władza nad innymi ludźmi, zaś uniwersalnym zbiorem instrumentów jest manipulowanie realnymi i potencjalnymi aktami przemocy fizycznej i psychicznej wobec dużych zbiorowości społecznych w celu powszechnego zastraszania i destabilizacji porządku publicznego”*. Definicja ta bardzo trafnie określa, czym jest współczesny terroryzm, ponieważ obrazuje pojęcie terroryzmu w sposób

obiektywny, gdzie większość definicji zawęża pogląd tylko do aspektów politycznych, wojskowych lub ideologicznych.

Definiując terroryzm nie można pominąć definicji słownikowych a dobitnie ukazującą obszar i zakres terroryzmu jest definicja w słowniku oxfordzkim, „gdzie *terroryzm określono jako metodę walki politycznej, polegającej na selektywnym lub kompleksowym stosowaniu przemocy wobec przeciwników, która jest obecna w ideologii oraz praktyce radykalnych ruchów politycznych czy społecznych*”.

Według opracowanej definicji przez Federalne Biuro Śledcze (FBI) w Stanach Zjednoczonych: „*Terroryzm to bezprawne użycie siły lub przemocy wobec osób lub mienia, celem zastraszenia lub wywarcia przymusu narząd, ludność cywilną albo części wyżej wymienionych, co zmierza do promocji celów politycznych lub społecznych*”. Natomiast nakreślona definicja Centralnej Agencji Wywiadowczej Stanów Zjednoczonych (CIA) brzmi: „*Terroryzm, to groźba użycia przemocy albo jej użycie dla celów politycznych przez jednostki lub grupy, niezależnie czy działają one na rzecz czy też w opozycji do ustanowionej władzy państwowej, w sytuacji, gdy powyższe działania mają przerazić bądź zastraszyć więcej osób niż tylko bezpośrednie ofiary*”.

Analizując wszystkie wymienione definicje terroryzmu w zależności od przyczyn oraz dobieranych kryteriów ukazuje się kilka ważnych cech;

- różnorodność przyczyn,
- naruszenie praw,
- zakres działań ,

Te wszystkie kryteria pokazują, iż nie można sformułować jednej konkretnej definicji terroryzmu, która swym zasięgiem obejmie wszystkie rozpatrywane obszary i pozwoli nam określić tzw. wzorzec według, którego będzie można opracować skuteczny katalog działań w sektorze walki z terroryzmem. Dokonując skutecznego podziału terroryzmu należy przyjąć określone kryteria. Z badań przeprowadzonych przez L. Weindberga, A. Pedahzura i S Hirsch –Hoeflera wynika, iż dokonując podziału terroryzmu skupili się na następujących czynnikach oraz zachodzących między nimi relacjami :

- 1) Kto? Jest to pytanie o podmiot i sprawcę / sprawców. Kto był inicjatorem organizatorem i finansistą czy wykonawcą zamachu?
- 2) Jak? Pytanie o formy i metody działania. W jaki sposób zamach został przygotowany

3) Dlaczego? Jest to pytanie o źródła, przyczyny i motywy postępowania terrorystów. Dlaczego doszło do ataku terrorystycznego?

4) Kto/ co/ jaki był cel? Jest to pytanie o podmiot.

5) Z jakim skutkiem? Pytanie o następstwa danego ataku terrorystycznego.

Wymienione powyżej elementy pozwalają uściślić bądź przybliżyć ewentualne podłoże ataku, ale nie wyczerpują one wszystkich możliwości badań. Bardzo często dodaje się do tego pakietu kolejne bardziej szczegółowe pytania: kiedy? i gdzie?

Odwołując się do tych elementów można wskazać prawdopodobnych pięć typologii (kryteriów) terroryzmu :

1. Podmiotowe.
2. Taktyki i strategii prowadzonej walki.
3. Przyczyn / motywów ataków.
4. Celu .
5. Skutków i następstw.

Rozpatrując kryterium podmiotowe możemy wskazać cztery zasadnicze rodzaje podmiotów podejmujących działania o charakterze terrorystycznym :

- indywidualni sprawcy zamachów terrorystycznych,
- grupy terrorystyczne związane z określoną ideologią,
- terroryzm sponsorowany przez państwa,
- terroryzm państwowy.

W kryterium taktyki i strategii prowadzonej walki wyróżniamy następujące rodzaje terroryzmu :

- terroryzm represywny
- terroryzm defensywny
- terroryzm sprawczy bezpośredni
- terroryzm sprawczy pośredni
- terroryzm odwołujący się do propagandy czynu

Kolejnym kryterium są przyczyny / motywy gdzie C. Darke dokonał następującego podziału terroryzmu

- terroryzm religijny,

- terroryzm ideologiczny,
- terroryzm etnonacjonalistyczny,
- terroryzm propaństwowy,
- terroryzm jednej sprawy.

Czwartym kryterium jest cel gdzie według analizy T. Thorntona podział terroryzmu wygląda następująco :

- terroryzm rozumiany jako budowanie systemu wartości wewnątrz organizacji terrorystycznej,
- terroryzm jako działalność, która ma na celu przypomnienie programu organizacji oraz jej idei,
- terroryzm realizowany w celu zdeorganizowania funkcjonowania obiektów przemocy,
- terroryzm podejmowany, aby wyeliminować oponenta,
- terroryzm zmierzający do sprowokowania reakcji ze strony władzy.

Ostatnim z rozpatrywanych kryteriów są skutki oraz następstwa wynikające z terroryzmu. Wyróżnia się tutaj następujący podział terroryzmu

- następstwa polityczne,
- następstwa społeczne,
- następstwa finansowe,
- następstwa organizacyjno – prawne,
- następstwa psychologiczne,
- następstwa inne.

Z powyższych podziałów wynika, iż współczesny terroryzm może w każdej chwili wystąpić praktycznie na każdej płaszczyźnie życia i funkcjonowania człowieka. W każdym miejscu i czasie jesteśmy narażeni na atak terrorystyczny a co za tym idzie ludzkość zaczyna odczuwać coraz większe zagrożenie. Współczesne organizacje terrorystyczne dysponują coraz lepszą siatką powiązań, uzyskują dostęp do najnowszych technologii, a przeprowadzane ataki terrorystyczne pochłaniają coraz więcej ofiar.

Skala i charakter współczesnego terroryzmu

Każdego dnia na świecie dochodzi do kilku ataków o charakterze terrorystycznym. Głównym podłożem ataków jest religia gdzie wiodącą rolę odgrywa islam. Skala terrorystycznego zagrożenia jest bardzo duża. W 2015r. dokonano 11.774 ataków terrorystycznych. Największy wzrost zanotowano w Turcji o ponad 350%, Bangladeszu ponad 270% Egipcie i Syrii ponad 69%. Nietrudno dostrzec, że każde z wymienionych państw boryka się z trudną sytuacją wewnątrz swojego kraju lub z powodu prowadzenia wojny. „Według organizacji Global Terrorism Index 2015r. sprawcami ataków było 270 grup i organizacji”. Największą liczbę ataków o charakterze terrorystycznym przypisano Talibom, Państwu Islamskiemu, organizacji Boko Haram, Komunistycznej Partii Indii i Partii Pracujących Kurdystanu. Jako główną metodę działania organizacji terrorystycznych uznano ataki z użyciem materiałów wybuchowych (52%) jak również ataki z użyciem broni (23%) . Oprócz tego stosowano porwania, zabójstwa a także ataki na obiekty infrastruktury krytycznej. Główną przyczyną ataków było podłoże religijne, ubóstwo, przyczyny polityczne oraz nacjonalistyczno – separatystyczne. Główne cele ataków terrorystycznych to przede wszystkim bazy wojskowe, obiekty biznesowe, rządowe, oraz miejsca kultu religijnego. W wyniku przeprowadzonych ataków terrorystycznych w 2015r. zginęło 28328 osób, poważne rany odniosło 35320 osób, a porwano 12189 osób .

SZCZEGÓŁOWY OPIS ZADAŃ DO WYKONANIA PRZEZ STUDENTÓW W RAMACH ĆWICZEŃ

1.	Zapoznać z podstawowymi definicjami określającymi rodzaje wojen i sporów terytorialnych	20
2.	Dokonać analizy materiału oraz na jego podstawie potrafić konkretyzować i przypisywać poszczególne wojny do poznanych definicji.	20
3.	Zapoznać się z przyczynami oraz podłożem powstania poszczególnych wojen i sporów terytorialnych.	20
4.	Umieć zdefiniować termon wojen ideologicznych oraz podać ich przykłady.	15
5.	Zapoznać się z podstawowymi definicjami terroryzmu a także umieć wskazać największe zamachy terrorystyczne	15
RAZEM:		90